

Dental Travma ile İlgili İnternet Aracılığıyla Ulaşılan Bilgilerin Niteliğinin Değerlendirilmesi

Evaluation of The Quality of Information About Dental Trauma on Internet

[Ezgi Yılmaz](#), [Ece Eden](#)

Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Ana Bilim Dalı, İzmir

Atıf/Citation: Yılmaz, E., Eden, E., (2020). Dental Travma ile İlgili İnternet Aracılığıyla Ulaşılan Bilgilerin Niteliğinin Değerlendirilmesi. Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi, 41(3), 231-235.

ÖZ

Giriş ve Amaç: DISCERN değerlendirme aracı kullanılarak, dental travma ile ilgili bilgi almak için arama motorları aracılığıyla görüntülenen web sitelerinin kalitesini değerlendirmektir.

Yöntem ve Gereçler: 29/03/2019 ve 05/04/2019 tarihleri arasında dental travma ile ilgili 10 adet anahtar kelime belirlenmiş ve 3 ayrı arama motoru (Google, Yahoo, Bing) üzerinden bu anahtar kelimeler kullanılarak internet araştırmaları yapılmıştır. Reklam sayfaları, tekrarlayan sayfalar, akademik yayınlar, video ve görseller dışında kalan internet siteleri (n=47) DISCERN değerlendirme aracı kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Üç arama motoru ve 10 anahtar kelime ile saptanan 300 internet sitesi arasında 47 web sitesi (%15.67) değerlendirmeye değer bulunmuştur. Sonuçlar DISCERN değerlendirme aracında 80 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Bütün soruların toplam puanı 40 ve üzerinde olan web sitelerinin oranı %42.55 (n=20), 40 puanın altında olan web sitelerinin oranı %57.45'tir (n=27). DISCERN değerlendirme aracına göre web siteleri arasında alınan en yüksek toplam skor 55, en düşük toplam skor ise 16'dır.

Tartışma ve Sonuç: Dental travma ile ilgili internet bilgileri sınırlıdır. İnternette yer alan bilgilerin büyük çoğunluğu dental travmaya uğrayan kişilere travma sonrası yapılacak uygulamalar ile ilgili bilgi vermek ve kişileri doğru bir sağlık kuruluşuna yönlendirmek konusunda yeterli değildir. Konu ile ilgili nitelikli bir web sayfasına ihtiyaç vardır.

Anahtar Kelimeler: Dental Travma, Diş Yaralanmaları, DISCERN, İnternet

ABSTRACT

Introduction: To evaluate the quality of websites displayed through search engines to get information about dental trauma using DISCERN tool.

Methods: Ten keywords related to dental trauma were identified and internet search was conducted using these keywords on 3 different search engines (Google, Yahoo, Bing) between 29/03/2019 and 05/04/2019. The websites other than advertisement pages, repeated websites, academic publications, videos and images (n=47) were evaluated by using DISCERN.

Results: Among the 300 web sites identified by three search engines and 10 keywords, 47 websites (15.67%) were found suitable for evaluation. The results were evaluated with 80 points on the DISCERN scale. The percentage of websites with a total score of 40 and above is 42.55% (n=20) and the rate of websites with a score below 40 is 57.45% (27). According to the DISCERN tool, the highest total score between the websites is 55 and the lowest total score is 16.

Discussion AND Conclusion: Internet information about dental trauma is limited. The vast majority of the information on the Internet is not sufficient to provide information about the post-traumatic practices for dental trauma patients and to guide people to a correct health facility. There is a need for a qualified web page.

Keywords: Dental Trauma, Dental Injuries, DISCERN, İnternet

GİRİŞ

İnternet, 2000’li yılların başından beri kullanımı yaygınlaşan ve bilgiye ulaşmayı kolaylaştıran bir kaynaktır. Tüm dünyadaki internet kullanım oranı %46,4 iken, Türkiye’deki internet kullanım oranı %55,9’dur (2015). 2000’li yılların başında Türkiye’de internet kullanıcı sayısı 2 milyon iken bu sayı son on yılda %1750 artmıştır.¹

İnternet kullanımının bu derece yaygınlaşması ile birlikte günümüzde internet, sağlık alanında da kişilerin bilgi almak için ilk başvurduğu platformlardan biri olmuştur. Bir çok konuda olduğu gibi sağlık ile ilgili konularda da internette çok fazla sayıda bilgi mevcuttur. İnternetteki bu bilgilerin doğruluğu ile ilgili kaygılar konunun bilimsel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlayan araçların geliştirilmesine yol açmıştır. Bu araçlardan biri olan DISCERN, internette sağlık alanında tedavi seçeneklerine ait bilginin niteliğini değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken “yayının amacının belli olması, yayında kullanılan bilgilerin doğru ve konuyla ilgili olması, yayında kaynak belirtilmesi, yayınlanma tarihi, yayının dengeli ve tarafsız olması, yayının ek kaynak ve detay sağlaması, yayının başka tedavi seçenekleri sunması, yayının konuyla ilgili bütün tedavileri açıklaması, yayının avantajları ve riskleri, yayının tedavi yapılmazsa ne olacağını açıklaması” gibi parametreleri kullanmaktadır.

Özellikle dental travma gibi acil müdahale yapılması gereken durumlarda bilgiye zamanında ulaşmanın önemi büyüktür. Sağlık merkezlerine ulaşmada gecikme diş prognozunu olumsuz etkiler.² Bunun yanında bilgiye sadece hızlı ulaşmak da yeterli değildir. Önemli olan doğru bilgiye zamanında ulaşmaktır. Dental travma olguları kişinin yaşı, etkilenen dokular gibi değişkenlerin özelliklerine göre farklı tedavi seçeneklerine sahiptir. Bu tedavilerin başarısı, uygun tekniklerin kullanılmasının yanı sıra zamandan da çok anlamlı bir şekilde etkilenmektedir. Örneğin bir avulsiyon vakasında diş köküne el ile dokunulması milyonlarca periodontal ligament hücresine zarar verir ve yapılacak olan tedavinin başarısını olumsuz yönde etkiler.³ Ya da bu vakaya geç müdahale edilmesi ve dişin uygun ortamda taşınmamış olması da yine periodontal ligament hasarına yol açar. Dental travma deneyimi yaşayan kişiler ve yakınlarının dental travma sonrasında uygulanacak doğru acil tedavi yöntemlerine ait bilgilere en kolay yolla ulaşabilmesi önemlidir.

Bu çalışmanın amacı DISCERN değerlendirme aracı kullanılarak Türkiye’de dental travma meydana geldikten sonraki süreç ve tedavi konusunda bilgi almak için arama motorları aracılığıyla saptanan web sitelerinin kalitesini değerlendirmektir.

MATERYAL ve METOD

Diş yaralanması sonrasındaki süreç ve tedavi konusunda, travma deneyimi yaşayan kişiler ya da

ebeveynleri ve yakınlarının internet üzerinden bilgi aramalarına yönelik bir çalışma planlanmıştır. Bu çalışmada konu ile ilgili Türkçe anahtar kelimeler belirlenmiştir. Bu aşamada anahtar kelimeler belirlenirken konu ile ilgili örneğin böyle bir deneyimi yaşamış bireyler, yakınları, dişhekimleri gibi ve konu ile ilgisi olmamış kişilerden fikir alınmış ve toplanan kelimeler ve kelime grupları birkaç arama motorunda denenmiştir. Bu denemelerde konu dışındaki sayfalara yönlendiren anahtar kelime ve kelime grupları araştırma dışında bırakılarak toplam 10 adet anahtar kelime belirlenmiştir. Bunların hepsi birden fazla kelimenin bir araya gelmesi ile oluşan kelime gruplarıdır.

Bu anahtar kelime grupları sırasıyla "diş yaralanması,acil diş yaralanması,diş kırılması, acil diş kırılması, süt dişi kırılması, diş travması, süt dişi travması, diş sallanması, çarpma sonucu diş sallanması, dişin yerinden çıkması" şeklinde belirlenmiştir.

Bu çalışma için Türkiye’de en sık kullanılan arama motorlarından sırasıyla Google, Yahoo ve Bing arama motorları çalışmaya dahil edilmiştir. Arama Türkçe olarak sadece Türkçe internet siteleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

29/03/2019 ve 05/04/2019 tarihleri arasında anahtar kelimeler kullanılarak internet araştırmaları tek kişi tarafından (E.Y) yapıldı.

Her bir anahtar kelime için bütün arama motorlarında ilk elde edilen 10 web sitesi değerlendirmeye alındı. Böylece 300 internet sitesi değerlendirilerek reklam sayfaları, tekrarlayan sayfalar, akademik yayınlar, video ve görseller dışında kalan internet siteleri çalışmaya dahil edildi. Bilgi veren diş hekimi sayfaları değerlendirmeye alındı. Her bir arama motorunda, her bir anahtar kelime ile saptanan internet siteleri arasından belirlenen kriterlere uyan ve tekrarlanmayan siteler çalışmaya dahil edildi. Bu eleme sonrası toplam 300 internet sitesinden sadece 47 tanesi değerlendirmeye uygun bulundu.

Bu çalışmada kullanılan DISCERN değerlendirme aracı 3 bölüm ve 16 sorudan oluşan bir değerlendirme yöntemidir. Her bir soru 1 ve 5 skorları arasında puanlandırılır. 5 skoru değerlendirilen internet sitesinin sorudaki bütün kriterleri karşıladığını, 1 skorunun ise sorudaki hiç bir kriteri karşılamadığını, 2-4 skorları internet sitesindeki bilgilerin sorudaki kriteri kısmen karşıladığını ifade eder. DISCERN’de 1 ile 8 arasındaki sorular birinci bölümü, 9-15 arası sorular ikinci bölümü, 16. soru ise üçüncü bölümü oluşturur. İlk 8 soru yayının araştırılan konu ile ilgili olup olmadığını ve yayının güvenilirliğini değerlendirirken, 9-15. sorular konuyla ilgili ne tür tedavilerin yapılabileceğini ve detayını sorgular. 16. soru, daha önceki 15 soruya verilen yanıtlara göre genel bir değerlendirme yapılmasına olanak sağlar.

Buna göre, araştırmacı her bir internet sitesindeki bilgileri okuduktan sonra DISCERN’deki soruları puanlamıştır. Bu puanlar toplanarak her bir bölüme ait

puanlar ve sitenin toplam aldığı puan kaydedilmiştir. Ayrıca, sitelerin özellikleri, dişhekimi sayfası, haber sayfası gibi gruplandırılarak raporlanmıştır.

BULGULAR

Üç arama motoru ve 10 anahtar kelime ile saptanan 300 internet sitesi arasında 47 web sitesi (%15.67) değerlendirmeye değer bulunmuştur. Bunlardan 10 tanesi gazete haberi (%21.27) , 22 tanesi diş hekimi sayfası (%46.80) , 3 tanesi diş hekimliği fakültelerine ait sayfalar (%6.38) ve 12 tanesi blog ve forum yazılarıdır(%25.53) .

Üç farklı arama motoru arasında en fazla konu ile ilgili site Google ile görüntülenmiştir. Google arama motoru için en fazla sayıda sonuç “acil diş kırılması” anahtar kelimesini aratınca (yaklaşık 17.800.000), en az sayıda sonuç “çarpma sonucu diş sallanması” kelimesini aratınca (yaklaşık 154.000) elde edilmiştir.

Yahoo arama motoru için en fazla sayıda sonuç “acil diş kırılması” kelimesini aratınca (yaklaşık 242.000), en az sayıda sonuç “diş sallanması” kelimesini aratınca (yaklaşık 16.000) görüntülenmiştir.

Bing arama motoru için ise en fazla sayıda sonuç “diş kırılması” kelimesini aratınca (yaklaşık 62.000), en

az sayıda sonuç “diş sallanması” kelimesini aratınca (yaklaşık 19.000) görüntülenmiştir. İnternet sitelerinin aldığı DISCERN puanları Tablo 1’de görülmektedir:

Sonuçlar DISCERN değerlendirme aracında 80 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Bütün soruların toplam puanı 40 ve üzerinde olan web sitelerinin oranı %42.55 (20 adet), 40 puanın altında olan web sitelerinin oranı %57.45’tir (27 adet).

DISCERN değerlendirme aracına göre web siteleri arasında alınan en yüksek toplam skor 55, en düşük toplam skor ise 16’dır.

Değerlendirilen web sitelerinin hiçbirinin bilgi kaynağı vermediği görülmüştür (DISCERN soru 4). Çalışmaya dahil edilen web sitelerinden sadece 4 tanesi travma sonrası diş tedavisi yapılması durumunda elde edilecek avantajlardan bahsetmiştir (DISCERN soru 10). İncelenen web sitelerinden hiçbiri travma sonrası yapılan diş tedavileri sonucunda oluşabilecek riskler ile ilgili bilgi vermemiştir (DISCERN soru 11). Değerlendirilen web sitelerinden sadece 2 tanesi yapılan diş tedavilerinin yaşam kalitesini nasıl etkilediği ile ilgili bilgi vermiştir (DISCERN soru 13)

Tablo 1: İnternet sitelerinin DISCERN puanları

Web sitesinin adı	Web sitesinin sahibi	Anahtar kelimeler	Arama motoru	1. Bölüm (1-8.sorular)	2. Bölüm (9-15. sorular)	3. Bölüm (16. soru)	Toplam
http://www.populermedikal.com/ilkyardim/disyaralanma.asp	Blog	Diş yaralanması	Google	24	7	2	33
https://dentistinkusadasi.com/kategori/agiz-ve-dis-yaralanmalari-ve-tedavileri/	Diş hekimi	Diş yaralanması	Google	22	17	3	42
https://www.sabah.com.tr/yazarlar/ilker-erdoğan/2017/10/08/dis-hekimliginde-acil-yaklasimi	Haber sitesi	Acil diş yaralanması	Google	28	9	2	39
https://miadent.com/acil-dis-hekimligi-7-24-acil-poliklinik-hizmetleri-ankara/	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Google	14	7	1	22
http://www.drceitkarabulut.com/tedaviler/acil-vakalar/travmatik-dental-yaralanmalar	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Google	10	10	2	22
http://www.karsiyakadental.com/acil-dis-yaralanmalarinda-ne-yapilmali/	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Google	24	10	2	36
http://www.armadent.com.tr/bilgi.php?Git=64	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Google	24	7	2	33
https://dentadent.com.tr/acil-dis-sorunlari-ve-ilk-mudahale	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Google	24	15	2	41
http://www.aysunigneli.com/dis-kirilmesi-catlama-yarilm-dokulmes.html	Diş hekimi	Diş kırılması	Google	26	15	3	44
https://multiyasam.com/dis-kirilmesi-nedenleri-ve-tedavisi/	Blog	Diş kırılması	Google	24	19	3	46
http://www.hurriyet.com.tr/kelebek/kirilan-dis-parcasi-canlidir-atmayin-15571478	Haber sitesi	Diş kırılması	Google	28	13	3	44
http://www.millivet.com.tr/disiniz-mi-kirildi--pembenar-detav-genelsaglik-2005199/	Haber sitesi	Diş kırılması	Google	26	15	2	43
https://www.medikalakademi.com.tr/dis-kirilmesi-durumunda-ne-vapilmalidir/	Blog	Diş kırılması	Google	24	13	2	39
https://www.mavikadin.com/dis-neden-kirilir-dis-kirilmesi-neden-olur-tedavisi-disim-kirildi	Blog	Diş kırılması	Google	16	7	1	24
https://www.sabah.com.tr/saglik/2016/01/20/kirik-disleri-tedavisi-nasil-vapilir-nelere-dikkat-edilmelidir	Haber sitesi	Acil diş kırılması	Google	24	17	3	44
https://www.onurozturk.com/dis-hekimine-gitmeniz-gereken-acil-durumlar/	Diş hekimi	Acil diş kırılması	Google	26	11	2	39
https://www.haberturk.com/saglik/haber/815424-uzmanlar-uvarivor	Haber sitesi	Acil diş kırılması	Google				
https://www.medicadent.com/hizmetlerimiz/pedodonti-cocuk-dishekimligi/cocuklarda-acil-mudahale/	Diş hekimi	Süt dişi kırılması	Google	24	7	2	33
https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberleri/sut-dislerinin-verine-nasilsa-venisi-gelecek-demevin-erken-vasta-tedavi-sarti/	Diş hekimi	Süt dişi kırılması	Google	24	7	1	32

Tablo 1'in devamı

Web sitesinin adı	Web sitesinin sahibi	Anahtar kelimeler	Arama motoru	1. Bölüm (1-8.sorular)	2. Bölüm (9-15. sorular)	3. Bölüm (16. soru)	Toplam
http://www.millivet.com.tr/cocuklarda-dis-kirilmesi-pembelar-detav-cocuksagligi-2093465/	Haber sitesi	Süt dişi kırılması	Google	22	19	3	44
https://www.dentaluna.com/cocuklarda-on-dis-kirikleri/	Diş hekimi	Süt dişi kırılması	Google	26	19	3	48
https://www.ntv.com.tr/galeri/saglik/cocugun-disi-kirildiginda-ne-vapilmali,f1lgQJmq4Uujv3ekDhVdUw	Haber sitesi	Süt dişi kırılması	Google	24	7	2	33
http://www.dentart.com.tr/menu/cocuklarda-dis-kirilmesi.html	Diş hekimi	Süt dişi kırılması	Google	22	15	2	39
http://www.7tepedis.com.tr/blog-detav/cocuklarda-gorulen-dis-travmaları	Diş hekimliği fakültesi	Diş travması	Google	26	13	3	42
http://www.medipol.com.tr/Bilgi-Kosesi/A-dan-Z-ve-Saglik/Cocuklarda-Dis-Travmaları	Diş hekimliği fakültesi	Diş travması	Google	22	9	2	33
https://okandis.com/dis-travmaları-ve-korunma-vontemleri	Diş hekimliği fakültesi	Diş travması	Google	24	7	2	33
http://www.hakandonmez.com/cocuklarda-erken-sut-disi-kaviplari-ve-ver-tutucular/	Diş hekimi	Süt dişi travması	Google	22	7	2	31
https://www.dokortakvimi.com/blog/dis-sallanması-ve-dis-eti-cekilmelerinde-flap-amelivati-ve-kuretaj-tedavisi	Blog	Diş sallanması	Google	30	15	3	48
https://www.veniakit.com.tr/haber/sallanan-disler-nasil-guclendirilir-450791.html	Haber sitesi	Diş sallanması	Google	22	7	1	30
https://evdesifa.com/dis-sallanması/	Blog	Diş sallanması	Google	34	18	3	55
https://www.hemensaglik.com/makale/dis-kirilmesi-ve-darbe-sonucu-dis-varalanmalarinin-tedavisi	Blog	Çarpma sonucu diş sallanması	Google	26	15	3	44
https://makale.doktorsitesi.com/darbe-alan-disler	Blog	Çarpma sonucu diş sallanması	Google	34	13	2	49
https://sevgidis.com.tr/	Diş hekimi	Çarpma sonucu diş sallanması	Google	8	7	1	16
http://www.hurriyet.com.tr/gundem/kazavla-verinden-cikan-disleri-veniden-takildi-40895672	Haber sitesi	Dişin yerinden çıkması	Google	26	7	2	35
https://www.confident.net/daimi-disin-verinden-cikmasi/	Diş hekimi	Dişin yerinden çıkması	Google	26	9	2	37
http://www.tavsivedivorum.com/makale_17639.htm	Blog	Diş yaralanması	Yahoo	30	15	3	48
https://antalvadisklinigi.com/dis-agrisina-cozum-nedir/	Diş hekimi	Diş yaralanması	Yahoo	24	7	2	33
http://www.disci.ws/category/acil/	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Yahoo	16	7	1	24
http://www.hekimim.com/acil/dil-dudak-yanak-varalanmasi.html	Diş hekimi	Acil diş yaralanması	Yahoo	16	7	1	24
http://www.implantzirkonvum.com/acil-sorunlar-ve-cozumleri/ankara-dis-kirilmesi-tedavisi.html	Diş hekimi	Acil diş kırılması	Yahoo	18	7	1	26
https://www.dentgroupkids.com/blog/dis-travmaları/	Diş hekimi	Diş travması	Yahoo	30	13	3	46
http://www.doktorannem.com/makale/dis-travması.html	Blog	Süt dişi travması	Yahoo	30	15	3	48
http://www.distedavi.com.tr/dis-sallanması.html	Diş hekimi	Çarpma sonucu diş sallanması	Yahoo	16	9	2	27
https://www.saglikluglumse.xvz/2017/12/disin-verinden-cikmasi.html	Blog	Dişin yerinden çıkması	Yahoo	26	14	2	42
https://www.bilimvesaglik.com/dis-hastalıkları/dis-varalanması.html	Blog	Diş yaralanması	Bing	26	15	3	44
http://www.dishkim.com.tr/dis-kirilmaları-dis-kirilmesi-kirik-dis-tedavileri-nasil-vapilir.html	Diş hekimi	Diş kırılması	Bing	30	15	3	48
https://www.cnnturk.com/saglik/cocukluk-travması-dis-sikmasına-neden-oluyor	Haber sitesi	Diş travması	Bing	27	7	2	33

TARTIŞMA

Dental travma, tüm dünyada yaygın olarak görülen ve acil olarak müdahale edilmesi gereken bir durumdur. Travma küçük mine kırıklarından büyük çene yüz kırıklarına kadar değişen şekillerde olabilir.⁴ Yapılan bir araştırmaya göre dental travmanın süt dentisyonda görülme sıklığı %30, daimi dentisyonda görülme sıklığı ise %20'dir.⁵ Süt dentisyonda en sık görülen travmatik dental yaralanma tipi lüksasyon iken daimi dentisyonda en sık karşılaşılan travmatik dental yaralanma tipi kron kırıklardır.⁶

Dental travma sonrası müdahalenin etkili bir biçimde yapılabilmesi ve travmaya uğrayan dişin prognozunu iyileştirmek için dental travmaya uğrayan

kişinin doğru yere yönlendirilmesi ile kişinin ilk etapta ne yapacağını bilmesi büyük önem taşır. Diş avülsiyonunda dişin süt gibi uygun bir solüsyonda saklanarak en kısa zamanda bir sağlık kurumuna ulaştırılması başarılı bir tedavi için önemlidir.^{7 8 9} Dişin ağız dışında kalma süresi artarsa kök rezorpsiyonu ve uygulanan tedavinin başarısız olma riski artar.¹⁰

Aynı şekilde diş kırıklarında da kırık parçanın uygun bir solüsyonda saklanarak en kısa zamanda sağlık kuruluşlarına ulaştırılması avülsiyonda olduğu gibi yapılan tedavinin başarılı olma olasılığını artırır.⁵

Çalışmamızın amacı dental travma olguları ve sonrasındaki tedavi sürecinde bilgi almak için 3 popüler arama motorunu kullanarak web sitelerinin bilgi

kalitesini değerlendirmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda travmaya uğrayan kişileri doğru sağlık kuruluşuna yönlendiren internet sitelerinin sayısının az olduğu görüldü. Bu çalışmalar yapılırken DISCERN değerlendirme aracı kullanıldı.

Bazı araştırmacılar düzenli bir internet aramasında hastaların arama motorunda görüntülenen ilk 20 sonuçtan daha fazla siteyi ziyarette bulunma olasılığının düşük olduğunu belirtmiştir.¹¹ Bu çalışmada çok sayıda anahtar kelime kullanılmış ve her bir aramada ilgisiz sayfalar çıkması nedeni ile aramalar 10 web sitesi ile sınırlandırılmıştır. Bu dezavantajı azaltmak için 3 arama motoru ve 10 anahtar kelime kullanılmıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda dental travma ile ilgili internet araştırmalarının forum ve blog yazıları, gazete haberleri, diş hekimlerine ait web siteleri gibi kısıtlı bilgi veren internet siteleri olduğu görülmüştür. Bu bize konunun internette çok popüler olmadığını ve internette konu ile ilgili çok fazla doğru bilgi bulunmadığını göstermiştir.

DISCERN ayrı başlıklar altında tedavi biçimini irdelediği gibi farklı tedavi seçeneklerini de destekleyen sayfalar önermektedir. Ancak travma sonrası acil dental müdahale ile ilgili bilgi vermeyi amaçlayan bir yayında öncelikle kırılan ya da avülsiyona uğrayan bir dişin saklama koşulları, bilgi almayı amaçlayan kişinin doğru

bir sağlık kuruluşuna ve doğru sağlık personeline yönlendirilmesi gibi konuların irdelenmesi gerekmektedir. DISCERN değerlendirme aracında bu konulara cevap veren sorular bulunmamaktadır. Bu da bize DISCERN değerlendirme aracının travma sonrası yapılacak acil müdahale ile ilgili bir yayının niteliğini değerlendirmede tam olarak yeterli olmadığını düşündürmüştür.

SONUÇ

Bir dental travma vakasında yaralanmanın cinsine göre hasar gören dokuların korunması önem taşır. Dental travma ve sonrasındaki tedavi süreci hakkında bilgiye ulaşılması adına internet iyi bir kaynaktır. Bu bilgilerin anlaşılır ve doğru bir biçimde yer alması, doğru bir yönlendirme yapılması adına hasta ve hasta yakınları için büyük önem taşır.

Dental travma ile ilgili bir internet sitesinde travma sonrası ne yapılması gerektiği, hangi sağlık kuruluşu ve sağlık çalışanına başvurulması, uygulanması gereken tedavi seçenekleri gibi sorunlara çözüm aranması gerekmektedir. Değerlendirilen internet sitelerinin çoğunda bu bilgilere ulaşılması mümkün değildir. Bu sonuçlara dayanarak dental travma ve sonrasında yapılması gereken acil müdahale ile ilgili bir internet sitesi yapılmasının gerekliliği ortaya konmuştur.

KAYNAKLAR

1. Görkemli N. SAĞLIK İLETİŞİMİNDE İNTERNET KULLANIMI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA. *Turkish Online JDes.* 2017; 7:122-138
2. Zencircioğlu ÖK, Eden E, Öcek Z. Access to health care after dental trauma in children : A quantitative and qualitative evaluation. *Dental Traumatol.* 2019; 1-8.
3. Andreasen JO, Lauridsen E, Gerds TA, et al. Dental Trauma Guide: A source of evidence-based treatment guidelines for dental trauma. *Dent Traumatol.* 2012; 28:142147
4. Karande N, Shah P, Bhatia M, et al. Assessment of awareness amongst school teachers regarding prevention and emergency management of dentoalveolar traumatic injuries in school children in Pune city, before and 3 months after dental educational program. *J Contemp DentPract.* 2012; 13:873-877
5. Andersson L. Epidemiology of traumatic dental injuries. In: *Journal of Endodontics.* 2013; 39 S2
6. Addo ME. Textbook and color atlas of traumatic injuries to the teeth (4th edition). *British Dental Journal.* 2007; 203: 615-615
7. Barrett EJ, Kenny DJ. Avulsed permanent teeth: a review of the literature and treatment guidelines. *Dent Traumatol.* 2006; 13: 153-163
8. Stokes AN, Anderson HK, Cowan TM. Lay and professional knowledge of methods for emergency management of avulsed teeth. *Dent Traumatol.* 1992; 8: 160-162
9. Trope M. Avulsion of permanent teeth: Theory to practice. *Dent Traumatol.* 2011; 27: 281-294
10. Emerich K, Kaczmarek J. First Aid for Dental Trauma Caused by Sports Activities. *Sport Med.* 2010; 40: 361-366
11. Aldairy T, Laverick S, McIntyre GT. Orthognathic surgery: Is patient information on the Internet valid? *Eur JOrthod.* 2012; 34: 466-469